

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

PÓCSIK ORSOLYA

GÖDÖLLŐ

2025

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

**GAZDASÁG- ÉS REGIONÁLIS TUDOMÁNYOK DOKTORI
ISKOLA**

**AZ EURÓBEVEZETÉS LEHETSÉGES HATÁSAI
MAGYARORSZÁGON**

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

DOI: 10.54598/005710

PÓCSIK ORSOLYA

**GÖDÖLLŐ
2025**

A doktori iskola

Megnevezése: Gazdaság- és Regionális Tudományi Doktori Iskola

Tudományága: Regionális Tudományok

Vezetője: Prof. Dr. Bujdosó Zoltán
egyetemi tanár
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság
Intézet

Témavezető(k): Dr. habil. Pataki László Zsolt PhD.
egyetemi docens,
Neumann János Egyetem

Prof. Dr. Neszmélyi György Iván PhD.
egyetemi tanár,
Milton Friedman Egyetem

.....
Az iskolavezető jóváhagyása

.....
A témavezető jóváhagyása

.....
A témavezető jóváhagyása

1. A MUNKA ELŐZMÉNYEI, CÉLKITŰZÉSEK

Az értekezés az euró magyarországi bevezetés kapcsán felmerülő makrogazdasági vizsgálat, annak megállapítása, hogy az euró bevezetése kinek lenne érdeke és ki járna jól vele Magyarországon. A kutatás célja a várható előnyök és hátrányok vizsgálata és a SWOT-attitűdvizsgálat, költség - haszon elemzés, folyó fizetési mérleg és árfolyamelemzés eredményeinek bemutatása volt. A gazdasági konvergencia továbbra is napirenden van és volt, amely létfontosságú az eurózónához való csatlakozáshoz, illetve az euró magyarországi bevezetéséhez kapcsolódó elméleti lehetőség bemutatása (volt). Több válság lezajlott. Az eurózóna szabályozási rendszere megújulni látszik. Az elmúlt két évtizedben az euró bevezetésével kapcsolatban több fontos gazdaságpolitikai döntés is közlésre került Magyarországon.

Az értekezés kutatási része külföldi és magyar adatbázisok felhasználására épült, amelyekből a szerző interpretált és megoldási lehetőségeket mutatott be a makrogazdasági mutatók (ki) javítására. Fontos volt szem előtt tartani a konvergencia folyamatot és a vizsgált mutatók javítása kapcsán figyelembe vehető intézkedéseket.

Az értekezés kitért arra a folyamatra, amelynek révén az eurózóna létrejött 1999-ben 11 tagállammal, és az euróval. Az első három évben még csak számlapénzként működött, készpénzben fizetni csak 2002 óta lehet vele.

Az értekezés bemutatta, hogy a bizalmi indexek és attitűdvizsgálatok kulcsszerepet játszanak a gazdasági folyamatok megértésében és előrejelzésében. Ezek az indexek nemcsak a fogyasztói és üzleti magatartást tükrözik, hanem a gazdaságpolitikai döntéshozók számára is értékes információkat nyújtanak a gazdasági ciklusok kezeléséhez és a gazdaság stabilizálásához.

Az értekezés kiemelte a bizalmi indexek és attitűdvizsgálatok mérésével és alkalmazásával kapcsolatos kihívásokat, például a módszertani különbségeket és a külső tényezők hatásait, ugyanakkor rávilágított azokra a lehetőségekre is, amelyeket az indexek nyújtanak a gazdasági előrejelzés és a gazdaságpolitikai intézkedések optimalizálása terén. A lakossági bizalmi indexek és attitűdvizsgálatok továbbra is elengedhetetlen eszközök maradnak a gazdasági elemzésben, hozzájárulva a gazdasági stabilitás és növekedés fenntartásához az eurózónában és az Európai Unióban.

A doktori értekezés értékelte Magyarország euróbevezetésének lehetőségeit. Magyarország következő lehetősége, az, hogy belépünk ERM II rendszerbe. Az euró bevezetésének számos hatása van: az ország megítélése és a gazdasági közösség részesévé válás stb. A már korábban csatlakozott országok lakosainak nagy része támogatta az új pénznem bevezetését, mert az egyszerűbbé tette az országok közötti kereskedelmet. A lengyel zloty ugyan kevésbé volatilis, mint a forint, Mindkét fizetőeszköz a világgazdaság legkisebb rezdülésére is reagál. A régióban a cseh korona tekinthető stabil devizának, a gazdasági stabilitása és a befektetőinek bizalma megingathatatlan. A magyar fizetőeszközbe vetett bizalom fontos.

1.1. Célkitűzés

A disszertáció célja az volt, hogy az euró magyarországi bevezetésének lehetőségét és az eurózónába való belépés makrogazdasági kérdéseit értékelje, valamint az euróbevezetés attitűd- elemzésével és költség-haszon elemzésével foglalkozzon. A tudományos dolgozat az utóbbi két évben készült, amikor Magyarország és az eurózóna a Covid-19 világválságból próbált kilábalni és újraindulni, és túllépni a válságok okozta sokkokon. Mialatt több gazdasági válság is követte egymást, addig, Horvátország egyfajta válságkezelési megoldásként belépett az ERM-II árfolyamrendszerbe.

1.2. Hipotézisek

H1: Az euróbevezetés attitűd funkciója pozitív összképet mutat a magyarországi euróbevezetés vizsgálatairól kapcsán.

H2: A gazdaságba vetett bizalmat erősíteni kellene a társadalom szélesebb rétegeiben. A bizalmatlanság kockázatokkal jár, amelynek ára van. Az értekezés kapcsán intézményi, vállalati és lakossági bizalmi vizsgálatokat végeztem el, ennek eredményeit összesíteném.

H3: A kelet-közép európai devizák közül a külső környezetben végbemenő változásokra a forint árfolyama érzékenyebben reagál (nagyobb a volatilitása), mint a cseh korona, illetve a lengyel zloty árfolyama.

H4: A gazdaságtudományi felsőoktatás területén dolgozó oktatók és kutatók euróval szembeni elköteleződése kifejezetten erős.

H5: Az euróbevezetés kapcsán a cégvezetők erős elköteleződéssel rendelkeznek.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

Primer kutatás

A primer kutatás folyamata és módszertana

A primer kutatás teljes folyamatát és az ehhez kapcsolódó egyes lépéseket és módszereket a 1. táblázat szemlélteti.

1. táblázat: A kutatás módszertani összefoglalása

Szakirodalom feldolgozása, irodalomkutatás	A kutatás feladatai	Feltáró kvalitatív kutatás
Tartalomelemzés a szakirodalom alapján		Fókuszcsoporthoz felállítás
Mélyinterjúk felvétele		
Tartalomelemzés a mélyinterjúk alapján		Fókuszcsoporthoz felállítás
	Hipotézisek felállítás	
	Kérdőív megtervezése	
	Kvantitatív kutatás lefolytatása	
	Tanulmánytervezet írása	
	Kérdőíves leképezés- egyetemi oktatók és kutatók, akadémiai szakértők	
	Kérdőíves leképezés- cégvezetők	
	Eredmények és következtetések levonása	
	Az értekezés formai keretbe foglalása, valamint javítások elvégzése a témavezetői instrukciói alapján	
	Beadásra kész értekezés	

Forrás: saját szerkesztés (2024)

A kvalitatív módszert a kutatási szakasz elején, a szekunder információkat addicionális jelleggel, információgyűjtés szempontjából használtam fel. A magyarországi euróbevezetés SWOT-elemzése jó alapként szolgált a gazdaságtudományi képzés területén végrehajtott, nagyobb mintás kérdőíves megkérdezéshez, amely egyben kvantitatív módszer is.

A primer kutatásom során matematikai-statisztikai módszereket használtam fel. IBM SPSS programcsomagot használtam, a 27.1.0.1 verziót.

Az euróbevezetés kutatási témában a meggyőződés és az érték felmérése fontos.

Az egyetemi oktatók értékei tanultak és a pályájuk folyamán folyamatosan átalakulnak. Az attitűdvizsgálatokkal betekintést nyerhetünk, hogy a megkérdezett személyek hogyan viszonyulnak a kérdéshez. Az attitűdnek kell, hogy legyen tárgya, azaz egy fókuszpontja. A tárgy lehet absztrakt fogalom, például az euróbevezetés.

Az attitűd iránya lehet elfogadó és elutasító. A foka megkérdozhető. Az euróba vetett bizalom is a kutatás része. A kutatásban megtalálható az igazító- vagy alkalmazkodási funkció, értékkifejező, sőt az énvédő funkció is (lásd az interjúk szövege). A mindennapi fizetőeszköz használata személyes tapasztalatnak tekinthető.

Az euróbevezetés egy szükségleten alapul. Az eurózóna országaiban nem is tudunk mással fizetni. A szakértőket és vitaindító tudósokat/írókat referenciaszemélynek tekintem. A szakértők és az egyetemi oktatók, kutatók is befolyással bírnak a közvéleményre és a közvélemény is hatással van az oktatókra és kutatókra.

1. **Az attitűd erőssége:** A nagyon erős pozitív vagy negatív attitűd nagyobb eséllyel a magatartásban is megjelenik. Az euróbevezetés témakörében nagyon erős pozitív attitűd mutatható ki.
2. **Más attitűdök létezése:** Lehet, hogy valamelyik megkérdozett bevezetné az eurót, de nem meri kimondani. A bevezetéssel kapcsolatos attitűd a belső félelem vagy szorongás.
3. **Az attitűdre való reakcióképesség:** A megkérdozett attitűdje nagyon pozitív a bevezetéssel kapcsolatban, nincs meg a politikai akarat.
4. **A társadalmi környezet szituációs tényezői:** Az egyetemi oktatók, akik gazdaságtudományi képzési területen oktatnak, lehet, hogy más szemszögből látják az euróbevezetés kérdéskörét.

Az affektív összetevőket megkérdozettek esetében értelmeztem „a hiszek, ragaszkodik”... kezdetű kérdésekkel igyekeztem felmérni válaszaikat. A kutatási kérdőívben a kutatási témában létrejött affektív komponenst is lemértem.

Az attitűd mérésének legtöbb metódusa azon az elképzelésen alapszik, hogy az attitűdök mérhetők a személyeknek az attitűdtárgyról alkotott véleményével vagy hiedelmével. A módszer tekinthető egyszerre közvetlen mérésnek is.

1. **Az attitűd tengelyei:** Igen gyakran előforduló elem szerint, az attitűd tartalmaz valamilyen ismeretet, véleményt, nézetet, gondolatot, vagy akár babonát az attitűdtárgyra vonatkozóan. Végül az attitűd harmadik rétege egyfajta viselkedést jelent. Ezek alapján az attitűdnek 3 tengelye van (Forgács, 2017).

2. **Az attitűd megváltoztatása:** A meggyőzés képessége központi jelentőségű a modern társadalomban. Az üzlet, a jog, a média, a politika, minden tudomány sikereinek feltétele a befolyásolás tudományában való jártasság. Az üzletembereknek a termékeiket sikeresen el kell tudni adni. A politikusoknak meg kell győzni a választókat alkalmasságukról. Forgács, 2017).

A Yale-program: A kutatók számos – a meggyőzés sikerességét meghatározó – törvényszerűséget megfogalmaztak, de az sem tagadható, hogy az eredmények nehezen általánosíthatóak. A gyakorlatban a relevánsnak ismert szempontok (a tervezett marketingüzenet és a társadalmi kontextus), valamint a szereplők (a konkrét célcsoport (befogadók), a kiválasztott opinion leader (befolyásoló)) tulajdon. A kutatók számos – a meggyőzés sikerességét meghatározó – törvényszerűséget megfogalmaztak, de az sem tagadható, hogy az eredmények nehezen általánosíthatóak. A gyakorlatban a relevánsnak ismert szempontok (a tervezett marketingüzenet és a társadalmi kontextus), valamint a szereplők (a konkrét célcsoport (befogadók), a kiválasztott opinion leader (befolyásoló)) tulajdonságait és megfelelőségét újra szokták vizsgálni (Forgács, 2017). A Yale-program képviselői a befolyásolási folyamatot az alábbi négy tényező függvényében vizsgálták (Forgács, 2017):

Szekunder kutatás:

Ebbe a részbe az összegyűjtött információk alapján elvégzett eredményeket mutatom be. Az eredmények a magyarországi euróbevezetéssel kapcsolatosak. A makrogazdasági elemzés célja az volt, hogy feltérképezzem, hogyan áll a magyar euróbevezetés ügye, illetve ennek milyen lehetséges hatásai vannak. Makroökonómiai szempontból az állami szférát vizsgálatára helyeztem a fő hangsúlyt.

Bizalmi indexek:

Üzleti bizalmi index = $0,5714 \cdot \text{ipari bizalmi index} + 0,0714 \cdot \text{építőipari bizalmi index} + 0,0714 \cdot \text{kereskedelmi bizalmi index} + 0,2858 \cdot \text{szolgáltatói bizalmi index}$. Az alkalmazott súlyok az Európai Bizottság által végzett megkérdezések tapasztalatain alapulnak GKI, (2024).

A fogyasztói bizalmi index a háztartások pénzügyi helyzetének megítélését az eltelt 12 hónapban, a pénzügyi kilátásokat az elkövetkező 12 hónapra vonatkozóan, az ország gazdasági

helyzetének várt alakulását, és a tartós fogyasztási cikkek vásárlására vonatkozó kilátásokra feltett kérdésekre adott válaszokból számított egyenleg-mutatók számtani átlaga GKI, (2024).

A GKI konjunktúraindexe = (az üzleti bizalmi index *2 + fogyasztói bizalmi index) / 3.

Statisztikai módszerek:

1. Korrelációanalízis
2. Kovarianciaelemzés
3. Varianciaelemzés
4. Varianciaelemzés

Reál effektív árfolyam vizsgálat

Eurobarométer vizsgálat:

Az az euróbevezetés értékelése Eurobarométer 453 (2017) Gyorsjelentés alapján) 548. Eurobarométer Gyorsjelentés (2024) eredményei alapján

Az Európai Bizottság és a Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság (DG ECFIN) megbízásából az Ipsos European Public Affairs reprezentatív mintán alapuló, legalább 15 éves EU polgárok körében megkérdezést végzett. Hat olyan tagállamban folyt a megkérdezés, melyek még nem csatlakoztak az eurózónához, és nem rendelkeznek out-put joggal. 2017.április 10. és 11. között 7006 telefonos (vezetékes és mobiltelefonos) interjúra került sor. 2024. május 15. és 29. között összesen 6093 telefonos (vezetékes és mobiltelefonos) interjúra került sor.

A jelentésben csak azok a különbségek vannak kiemelve, melyek statisztikai jelentőséggel bírnak (5%-os szignifikanciaszintet elérték). A jelentés a legfrissebb éves összesített és nemzeti változásokat vizsgálta. A „százalékpont” kifejezést akkor használták, amikor két százaléktérteket hasonlítottak össze egymással. Az éves különbségeket egész számra kerekítették.

3. EREDMÉNYEK ÉS AZOK MEGBESZÉLÉSE

3.1. A Primer kutatás eredményei

A kérdőív kiküldését megismételtem 2024. január és március közötti időszakban, ehhez a korábbi adatbázist használtam fel. Gazdaságtudományi képzési területen minta intézményként a Budapesti Corvinus Egyetemet választottam, azon belül csak azokra a tanszékekre küldtem ki a kérdőívet, amelyek a gazdaságtudományhoz kapcsolódnak (belevettem a kutatásba a politológia és a szociológia tanszéken oktatókat, valamint az óraadókat is.)

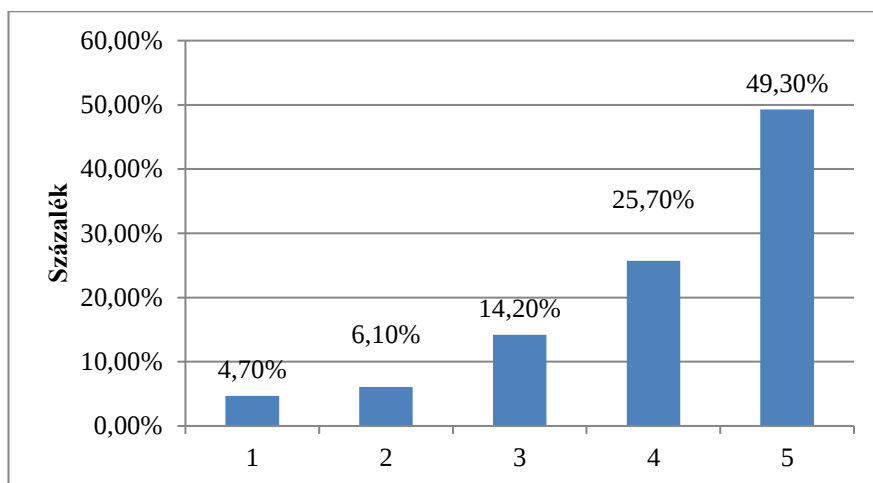
A 2022-es kutatás eredményei: A 2022-es kutatás eredményei a következőképpen alakultak. A nemek arányát tekintve a válaszadók többsége férfi volt (67%), a nők aránya mindössze 33% volt a mintában. A korcsoport alapján a 43–52 év közötti (34,2%) volt, majd ezt követte az 53–65 év közötti (20,4%) korosztály aránya a mintában. Ez a minta nominális eloszlásként magyarázható vált, tekintettel a két korcsoport aktív népességen belüli arányára. A válaszadók jelentős része (70% fölött) a fővárosban lakott. A válaszadók legnagyobb hányada felsőfokú végzettséggel és doktori fokozattal (71%) rendelkezett. Önértékelésük alapján gazdaságtudományi képzési szakterületen dolgozott 62,6%-uk, egyéb képzési szakterületen 27%-uk, agrárképzési szakterületen 10,4%-uk. A válaszadók 81,7%-a nem dolgozott pénzügyi területen. Foglalkoztatási ágazat szempontjából az a következtetés vonható le, hogy a válaszadók többsége PhD-fokozattal rendelkezett, és gazdaságtudományi területen, de többségük nem pénzügyi területen oktatott.

2024-es kutatás eredményei: A 2024-es kutatás eredményei a következők voltak: a nemek tekintetében a válaszadók többsége továbbra is férfi (69%), a nők aránya ennek megfelelően mindössze 31% százalék volt. A korcsoportot nézve a 43–52 év közötti volt (33,5%-32%), majd ezt követően az 53–65 év közötti (28,4%- 34,1%) korosztály található volt a legnagyobb arányban, a mintában. Ez a minta nominális eloszlásként magyarázhatóvá vált, tekintettel a két korcsoport aktív népességen belüli arányára. A válaszadók jelentős része a fővárosban vagy városban lakott. A válaszadók legnagyobb hányada felsőfokú végzettséggel és doktori fokozattal (44%-33%) rendelkezett. Foglalkoztatási ágazat szempontjából az a következtetés került levonásra, hogy a válaszadók többsége PhD-fokozattal rendelkezett, és gazdaságtudományi területen, de többségük továbbra sem pénzügyi területen oktatott.

A maastrichti kritériumok teljesítésre vonatkozó kérdések:

Kutatásom egyik célja az volt, hogy megvizsgáljam: a megkérdezettek milyen arányban látták fontosnak a maastrichti kritériumok véghezvitelét. Arra is kerestem a választ, hogy reális-e, ha a makrogazdasági adatokat előbb rendbe hozzuk és bevezetjük az eurót, mi erről az egyetemen oktatók, kutatók véleménye. Ez a kérdéssor a szakirodalmi feldolgozásban található elméleti kereteket foglalta össze. A kérdőíves feldolgozás alapján SPSS 27.1.0.1 verziójú programcsomaggal kiválogattam azokat a kérdéseket, amelyek között összefüggést talált a rendszer. (Később ezek a kérdések szerepeltek a mélyinterjúkban is.) Feldolgozáskor a kérdőíves állításokat a mélyinterjú során elhangzó válaszokkal igazoltam. A további vizsgálatok szakértői véleményekkel folytatódtak.

Az euróbevezetésre vonatkozó kérdések: 2022-ben a megkérdezettek döntő többsége (78,3%) szerint Magyarország számára érdemes volna az EMU részévé válni, ennek ellenkezőjéről volt meggyőződve a válaszadók 21,7%-a. 2024-ben az euróbevezetés attitűd vizsgálata során (lásd 5. ábra), több helyen intervallum skálát alkalmaztam, hogy objektívebb képet kaphassak az oktatók euróhoz való viszonyulásáról. Likert-skálán (5.) a teljes mértékben érdemes attitűd kapta a legmagasabb százaléktérteket (1. ábra).

1.ábra: Az egyetemi oktatók attitűdje a magyarországi euróbevezetés kapcsán 2024-ben

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőíves felmérés eredményei alapján (2024)

Jelmagyarázat: (1) Egyáltalán nem vagyok elkötelezett. ... (5) Teljes mértékben elkötelezett vagyok az euróbevezetés mellett.

Nemzeti ügyként tekint-e az euróbevezetésre? (2022), (2024) Ön elkötelezett az euróbevezetés mellett? (2022) A két kérdés a megkérdezettek attitűdjét vizsgálta. A válaszadók több mint fele úgy vélte (56,8 %), hogy nemzeti ügyként kellett tekinteni az euró bevezetésére, míg a válaszadók kisebbik része (43,2 %) nem tekintette közös ügynek az euró meglétét Magyarországon 2024-ben.

A második ezzel összefüggő kérdés az elköteleződés ügye volt. A kitöltők jó része igennel válaszolt (66,1 %), a nemmel válaszolók aránya 33,9 % volt. A két kérdés között összefüggés állt fenn. A kitöltők legnagyobb része elkötelezett volt az euróbevezetés mellett (49,3%).

A maastrichti kritériumok ismerete a napi sajtó révén és több aldiszciplína mentén is egyre nagyobb hangsúlyt kapott. Két év alatt közel 10%-kal csökkent a nem ismerés / felismerés választ adók aránya. (A tudás mélyebb rétegeinek feltárása nem képezte az értekezés témáját.

Mindkét kutatási évben a válaszadók szerint a várható inflációs ráta több mint 1,5%-kal meghaladta a három legjobb teljesítményt (2023 vége Hollandia, Belgium, Olaszország) elérő ország inflációs rátáját. A magas infláció miatt 2022-ben eltérések voltak az eurózónában, amely így heterogéné vált.

A kérdőív tesztelése során kiderült, hogy néhány kérdésnél meg kellett adni a következő válaszadási lehetőséget. „Nem tudok rá válaszolni” Több oktató e-mailen keresztül kérte, hogy legyen lehetősége az alábbi választ adni néhány kérdésben.)

Mindkét kutatási évben a megkérdezettek azt a választ adták, hogy az éves költségvetési hiány meghaladta a GDP 3%-át. A gyorsuló válságok (válság-spirál) hatására Magyarország évről évre nem tudta teljesíteni ezt a feltételt sem.

A következő kérdésre a válaszadók többsége nem tudott válaszolni, vagy nem értette a kérdést - ez utóbbit sem lehetett kizárni. Ehelyett a második választ, ha a túllépés mértéke 60% lenne, az államadósság 120% lenne – választották. Ennél a kérdésnél a válaszok kiértékelését figyelmen kívül hagytam.

Az eredményekből kitűnt, hogy az egyetemi oktatók szerint a kormány az adott éves költségvetési hiányt tudja-e tartani 2022- ben. 2024-ben a nagy többség (82,4%) biztos volt benne, hogy a kormány

teljesíteni fogja a hiányt. A megkérdezettek mindkét évben hittek a politikusoknak.

Mindkét kutatási évben a megkérdezettek többsége biztos volt benne, hogy nem lett/lesz árfolyamrögzítés az elkövetkező 3 évben, vagyis a forint árfolyama továbbra is lebegő árfolyamrendszerben fog mozogni/ mozgott. Az MNB beleszól(t) az árfolyamdöntésekbe és fennmarad(t) a Monetáris Tanács intézménye.

A megkérdezettek egyik kutatási évben sem értettek egyet az állítással. Nagyon kevés esélyt láttak a kritérium teljesítésére. (2021. végi adatai szerint: Szlovénia, Írország, Málta) (2023. év végi adatai szerint: Dánia, Horvátország, Szlovénia) a megadott országokban lévő kamatlábat egyik kutatási évben sem tudtuk 2 százalékra megközelíteni.

Akadémiai viták folytak a fenti témával kapcsolatban, de a gazdaságtudományi területen oktatók rendelkezhetnek elég ismerettel, hogy eldöntsék az optimális valutaövezet kérdésének problematikáját. 2022-ben a válaszadók többsége (53%) szerint az Európai Unió nem volt optimális valutaövezet. 2024-ben közepesen értettek egyet a feltett kérdéssel. Likert-skálán (3.) Egyetérték, meg nem is válasz attitűd válasz kiemelkedően magas volt.

3.1.2. Attitűdtárgy vizsgálata

Az attitűdtárgynak az euróbevezetés attitűdvizsgálatát választottam (lásd 2. táblázat).

2.táblázat: Az euróbevezetés mint attitűdtárgy:

Attitűd tulajdonságok	Attitűdtárgy
Attitűd neve	euróbevezetés
Környezetünket befolyásolja	igen
Tanult és állandó	igen, igen
Érzelmet is lehet vele kifejezni	pozitív/ negatív

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés (2024)

A válaszadók az első két kérdésre érzékenyen reagáltak. Az egyik az költségvetési kritérium, a másik a forint/ euró árfolyam. Az eredményeket a megjegyzés rovatok véleményeiből merítettem. Az euró iránti bizalom szorosan összefügg az Európai Unióval való elégedettséggel. A forint iránt az idő előrehaladtával csökken a bizalom. Az euró iránti bizalom összefügg a gazdaságba vetett bizonytalansággal. A bizonytalanságot a fokozzák a költségvetési hiányról, az inflációról, az államadósság növekedéséről szóló

információk. Ezek az információk a maastrichti kritériumokhoz kapcsolódnak.

A gazdasági, gazdaságpolitikai élet fontos tényezője az attitűd. A bizalom elnyeréséhez és a válaszadók viselkedésének meghatározásához fontos az előrejelzés, nyomon követése és befolyásolás felmérése. A politikai változás és gazdasági folyamatok is előre jelezhetőek az attitűdvizsgálatokkal.

A pénznek vannak nehezen kalkulálható értékei, amelyek szubjektívek az egyénben kialakult attitűdökhöz kapcsolódnak. A szubjektív értékek egy része mérhető eredmény. Ezt neveztem el **fizetőeszköz szenzitivitás vizsgálatoknak**.

A primer kutatásaim a társadalmi érdekeltek két leszűkített csoportjára vonatkozik. Olyan egyéni aspektusok, amely nem függetlenek szektoroktól. Olyan célcsoportokat kerestem, akiknek ismerete van az euróbevezetés témakörében.

A kérdőíves megkérdezések alkalmával mind a két célcsoport esetében a maastrichti tényezők közül a magas infláció áll az első helyen (lásd 3. táblázat).

3.táblázat: Háztartási/ fogyasztói rangsorolási eljárás

Attitűdtárgy	A téma mely aspektusa foglalkoztatja az oktatókat, kutatókat, akadémia szakértőket	Preferencia sorrend/Ranghely szöveges értékelés alapján	Preferencia sorrend/Ranghely Likert-skála alapján értékelés alapján
euróbevezetés	Euróbevezetés (maastrichti tényezők, azon belül infláció)	1.	1.

Megjegyzés: 1= legfontosabb, Likert-skála (5.) Teljes mértékben egyetértek az állítással

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés alapján (2024)

Az euróbevezetés attitűdtárgyként pozitív iránt mutat a megkérdezettek körében. Az attitűd intenzitása hétköznapi ismeret és érzelem. Az attitűd stabilitása a Likert-skálán mérve erős, stabil képet mutat. Az euróbevezetés attitűdtárgy relevanciája fontos. Az euróbevezetés attitűd perzisztenciája meggyőződést mutat. A megkérdezetteknek határozott véleménye van. Legfőképpen arról, hogy eddig miért nem kérdezték meg őket. Az attitűd konzisztencia nem ellentmondásos. Továbbra is a „maastrichti attitűd komponensnél” vannak ellentmondások. Az euróbevezetés attitűd funkciója pozitív.

4. táblázat: Három attitűd tengelye az euróbevezetéssel, mint attitűdtárggyal kapcsolatban

Attitűd-tengely:	Befogadás folyamata	A viszonyítás szintje	Attitűd-tárgy	Mérőszám	Válaszadás aránya
Kognitív viszonyulás	Befogadás: Megfigyelés	ismeret, vélekedés, nézet, hiedelem	Ismer az euróbevezetés folyamatát, a maastrichti kritériumokat.	A célszemélyek milyen mértékben emlékeznek az üzenetre?	100% válaszadás
	Megértés			A személyek milyen mértékben tudják felidézni az érveléseket?	100% válaszadás
	Elfogadás		Használt már eurót	A személyek milyen mértékben fogadják el igaznak az üzenetet?	100% válaszadás
Affektív viszonyulás	Megtartás	szereti/hisz benne kedveli	euró	A személyek mennyi ideig emlékeznek az üzenetre?	100% válaszadás
			euróbevezetés	A személyek mennyi ideig emlékeznek az üzenetre	
Konatív viszonyulás	Viselkedés	viselkedés	specifikus kérdések-re tud válaszol-ni	A személyek viselkedése milyen mértékben változik meg?	Bővül az ismerete, tudja értelmezni a gazdasági híreket, esetleges népszavazáskor képesek szavazni

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés (2024)

Az attitűdök kialakulásában az affektív tengelynek van kulcs szerepe (lásd 4. táblázat), mert eldönti az attitűd milyenségét. A kognitív tengelynek másodlagos, pszichés szerepe van az attitűd megjelenése kapcsán. Az attitűdtengelyek összefüggenek az azonosulással és a belsővé válás folyamatával. A befolyásoló vonzóvá válik. A megkérdezettek válaszolnak a feltett kérdésekre. A megkérdezett átveszi a kérdező attitűdjét. Az euróbevezetés a megkérdezés folyamán vonzóvá válik. A belsővé válás folyamata elindul és attitűdváltozás zajlik le a megkérdezettekben. Bele illik a megkérdezett attitűdskálájába.

5. táblázat: Háztartási szféra attitűdvizsgálatának eredménye

Attitűdtárgy	euróbevezetés
Attitűd iránya, vagy minősége	pozitív
Attitűd intenzitása	ismeret/érzelem
Attitűd stabilitása	Likert-skálán felmért- intenzív==erősebb==stabilabb
Attitűd relevanciája	fontos
Attitűd perzisztenciája	hisznek benne, meggyőződés
Attitűd konzisztenciája	Nem ellentmondásos
Attitűd funkciója	attitűd minősége és intenzitása alapján: erős pozitív

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés (2024)

Az attitűdvizsgálat részletes eredményeit az 5. táblázat tartalmazza.

3.1.3. Feldolgozás Yale-program segítségével

A befolyásolási folyamat az alábbi négy tényező függvényében vizsgálható:

I.a befolyásolt:

A befolyásolt érdeklődése: A gazdaságpolitika, azon belül az euróbevezetés

A befolyásolt kielégítetlen szükségletei: véleménynyilvánítás

Percepció sajátosságai: A megkérdezetteknek van véleménye és fontosnak tartják elmondani. Az attitűdtárgyra vonatkozó érzelmei, ismeretei, szokásai: pozitív érzelmekkel rendelkeznek az euróbevezetés témakörében. Ismerete, tudása és válaszadási képessége van euróbevezetésről és kritérium rendszeréről.

Az attitűdtárgy relevanciája: Fontos gazdasági, gazdaságpolitikai, makroökonómiai, politológiai, gazdaságpszichológiai kérdés

II.a befolyásoló (forrás):

A befolyásoló szavahihetősége: Ha kitölti a kérdőívet, szavahihetőnek tartja a megkérdezettet

A befolyásoló szakértelme: Szakmai ismeretekkel rendelkezik

A befolyásoló társadalmi hatalma: kevés

A befolyásolthoz való viszonya: közvetett

A befolyásolt ismertsége: gyenge (PhD-hallgató)

A befolyásoló manipulációs képessége: közepes

III. az üzenet helye

1. **Problémafelvetés:** A tudományos és akadémiai körökben heves viták tárgya a gazdaság stabilizálása, a maastrichti kritériumok teljesítése, az euró bevezetése. A forint folyton gyengül az euróhoz képest. Megoldást kerestem a problémára.
2. **Szükségletfelkeltés:** Egyetért-e az euróbevezetéssel? Ismeri-e a maastrichti kritériumokat? Egyetért-e a maastrichti kritériumokkal?
3. **A kielégítés jelzése:** A gazdaságpolitikai kérdés maastrichti kritériumrendszerrel kiegészítve alkalmas a piaci folyamatok előrejelzésére és befolyásolására.
4. **Kézzelfoghatóvá tétel:** A tudományos élet szereplői tanulmányokon keresztül képesek befolyásolni a nemzetgazdaság egyéb szereplőit
5. **Cselekvéskonkretizálás:** Az euró az oktatási folyamat része. Spontán euroizáción keresztül egyre többen használják.

IV. Az üzenet típusa: A kétoldalú üzenet komplex attitűdöt (maastrichti kritériumokkal kapcsolatban) is tartalmaz. A kétoldalú üzenetben megadtam a lehetőséget a kívánt attitűd ellen szóló szempontokra is. A kutatások szerint az alábbi helyzetekben hatékonyabb a kétoldalú üzenet.

1. Az egyetemi oktatók, kutatók és akadémiai szakértők a legmagasabb iskolai végzettségekkel rendelkeznek,
2. Az egyetemi oktatók, kutatók és akadémiai szakértők ismerik az euróbevezetés tárgykörét.
3. A kérdés megoldása komplex, rejtett attitűdöket is előhozhat.
4. A befolyásolt egyetemi oktatók, kutatók és akadémiai szakértők eredetileg nem értettek egyet néhány meghatározott maastrichti kritérium teljesítésével, de az euróbevezetéshez és a maastrichti kritériumokhoz is pozitív attitűddel állnak hozzá.
5. Az egyetemi oktatókat, kutatókat és akadémiai szakértőket ellentétes üzenetek érik a tudományos folyóiratokban, a napi sajtóban.

3.1.4. A meggyőzés perifériális útja:

6. táblázat: Az információfeldolgozás mélysége és sebessége alapján

Az információfeldolgozás módja	Sebessége	Mélysége	A javasolt befolyásolás módja
Heurisztikus	gyors	felszínes, de elemezhető (ezért kell a maastrichti kritérium rendszer)	perifériális

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés alapján (2024)

Az válaszok teljesítették a heurisztikus információ kritériumát (lásd 6. táblázat):

- sokan elfogadják az üzenetet,
- az egyetemi oktatók, kutatók és akadémiai szakértők egyetértének az üzenet fontosságában, kutathatóságában,
- sokan megköszönték, hogy a véleményüket elmondhatták,
- az euróbevezetés és az ezzel összefüggő maastrichti kritériumok teljesítése van napirenden.

Az egyetemi oktatók, kutatók és akadémiai szakértők / befogadó az információk mély elemzése nélkül reagál, egyszersmind energiát és időt takarít meg. Az üzenet igazságtartalmát nem mély elemzéssel, hanem egyéb perifériális szempontok mérlegelésével ítéli meg:

- sokan elfogadják az üzenetet,
- szakértők egyetértének az üzenettel,
- sokszor hallható az üzenet.

kontextuális tényezők: Kérdőív kitöltése esetében nem mérhető a zaj vagy elfoglaltság hatása.

Az azonosulás, vagy az identifikáció mértéke nem ismert a befolyásoló és befolyásolt között. Az euróbevezetéssel, mint attitűdtárgy belsővé vált a megkérdezés során. Erős pozitív kép alakult ki a megkérdezettek körében. A kitöltők 10%-a megköszönte, hogy elmondhatták a véleményüket.

Az euróbevezetés attitűdtárgy az euró attitűdtárggyal egyenlő.

3.1.5. További vizsgálatok eredményei

Az euróbevezetés vállalkozó szféra vizsgálata kérdőíves megkérdezéssel

A második célcsoportjának a vállalkozói szférát választottam.

Kutatásom a makroökonómia egy másik egységére terjedt ki. A vállalati szféra a makroökonómia egyik elemzett gazdasági egysége. A vállalati szféra termékeket vagy szolgáltatásokat állít elő. A

cégvezetők a vállalati szektor fontos szereplői. Szakirodalom áttanulmányozása után kevés vállalkozói attitűddel, mint az euróbevezetéshez tartozó attitűddel foglalkoztam.

A kérdőíves felmérés elemzésének eredményei: A kérdőívet kiküldtem 2025. február és márciusa közötti időszakban, ehhez a korábbi kérdőív egy részletét használtam fel. A kutatásban 1367 vállalkozás cégvezetőjét kérdeztem meg. Ez az adatbázis volt az interneten fel lelhető Cégekatalógus. A kérdések adottak voltak előző két megkérdezésből. Csak egy szűkített kérdés sort küldtem ki a megkérdezés alkalmával.

Létezik egy közös vonás a két megkérdezetti csoport között. A gazdasági felsőoktatásban dolgozó oktatók, kutatók, illetve akadémiai szakértők között sok a cégvezető.

A cégvezetők euróbevezetés esetén alacsonyabb hitelkamatokat várnak. Folyamatos árfolyamvesztéseget jelent a könyvelésükben a forint árfolyamának növekedése az euróval szemben. (Erre könyvelési séma is található a szakirodalom részben.) Az eurózónához való csatlakozással stabilabb gazdasági környeztet és kevesebb állami hitelfelvételt várnak. Az erősebb gazdasági integráció és a közös fizetőeszköz erősíthetné a forint vásárlóerejének megtartását, ezzel a stabilabb fogyasztói árakat lehetne elérni, amely kihat a lakossági/háztartási szférára.

A heurisztikus információfeldolgozás a befogadó alábbi lelki állapotai esetén jellemző:

- az euróbevezetés attitűdtárgy és a maastrichti kritériumok attitűdtárgy fontos, de nem a legfontosabb,
- a cégvezetőknek nincs szükségük az euróbevezetés és a maastrichti kritériumok folyóiratokból érkező információinak mélyebb elemzésére,
- nincs elég ideje vagy mentális kapacitása az információk igazságtartalmának mérlegelésére
- a cégvezetők kevésbé értenek a témához,
- a cégvezetőket nagyon ritkán kérdezik meg, de van véleményük,
- a cégvezetők tudatosság alacsony fokán állnak, például azért, mert a figyelmüket elterelhetik gazdasági, informatikai, kommunikációs folyamatok,
- a cégvezetők stressz-szintjük és szorongásuk magasabb, mert a likviditással és a profittal vannak elfoglalva.

Hasonló eredményeket kaptam, mint a háztartási szféra vizsgálata során.

Az euróbevezetés pozitív attitűdje a válaszadókban a következőkből tevődik:

1. Elkötelezettség a stabilabb fizetőeszköz mellett.
2. Kevésbé ragaszkodnak a forinthez.
3. Bizalommal vannak az euró iránt.
4. Megviseli őket, hogy veszteségük lesz deviza vétel kapcsán. A megkérdezettek szenvednek árfolyamkockázatoktól, amely a bizonytalanságuk alapja lesz.
5. A magas infláció leszorítása foglalkoztatja a magyarokat.
5. Van ismereteik a témaköréről. Ismerik a maastrichti kritériumrendszert
6. A új fizetőeszköz reményét szeretik. Az eurózóna csatlakozás reményt kelt, mert stabilitást eredményezze a magyar gazdaságnak.

Az adatgyűjtéseim és elemzéseim során nagyfokú figyelmet fordítottam arra, hogy statisztikailag értékes eredményét közölhessek, amelyek a hipotéziseim igazolására vagy cáfolására szolgálhattak.

A válaszadók megerősítették a szekunder kutatásból következtethető eredményeket, a hipotézisek is alátámasztotta, mind a gazdasági elemzés, mind a primer kutatás. Az attitűdvizsgálat eredményesnek bizonyult. Az Maastrichti kritériumoknak rendre kimaradnak az attitűdvizsgálatokból. Ezek teljesítése nélkül értelmezhetetlen az euróbevezetés folyamata. Ezzel bevezetek egy újabb kutatási módszert és fogalmat a **„maastrichti kritériumok attitűd komponens”** eddig kimaradt a megkérdezésből

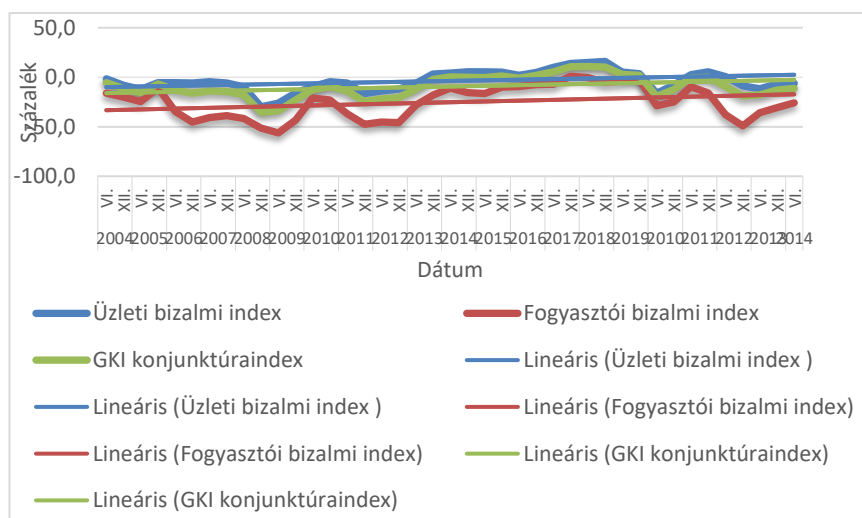
A vállalkozó szféra kutatásának attitűd vizsgálatát hasonló eredményeket mutat, mint az előző kutatás.

3.2. Szekunder kutatás eredményei

3.2.1. Makrogazdasági elemzés

A magyar gazdaság fenntartható és megingathatatlan állapota szükséges ahhoz, hogy közelíteni tudjon az euróövezet átlagához, valamint megfeleljen a maastrichti kritériumoknak is. Elemzői aspektust figyelembe véve a magyar gazdaság jelen pillanatnyi állapotának elemzésével kezdtem meg a kutatást.

3.2.2. Bizalmi indexek

2. ábra: GKI bizalmi és konjunktúra indexe Magyarország tekintetében

Forrás: GKI adatai alapján saját szerkesztés (2024)

A bizalmi indexek a lakosság bizalmi változásait mérik (2. ábra). A bizalmi indexek előre jeleznek, ezért hasznosak, ráadásul függenek az adott makrogazdasági helyzettől.

Az országonkénti attitűdök elmosódnak. A három ország üzleti bizalmi indexei és fogyasztói bizalmi indexei teljes együtt mozgást mutattak. A konjunktúra-indexek összefüggenek az Európai Unióba vetett bizalommal, amely így közvetett módon kihatással van az euróbevezetésére is.

A konjunktúraindex a gazdaságba vetett bizalmat mérik. A fogyasztói és üzleti indexek a görbe mélypontjait mutatták, ahogy a 2008-as és a Covid19-válságot követő 2020-2022 közötti időszakban. A fogyasztói bizalom a Covid19-járvány tombolása idején is magasabb értékeket mutatott. 2019 januárjában az üzleti és a fogyasztói

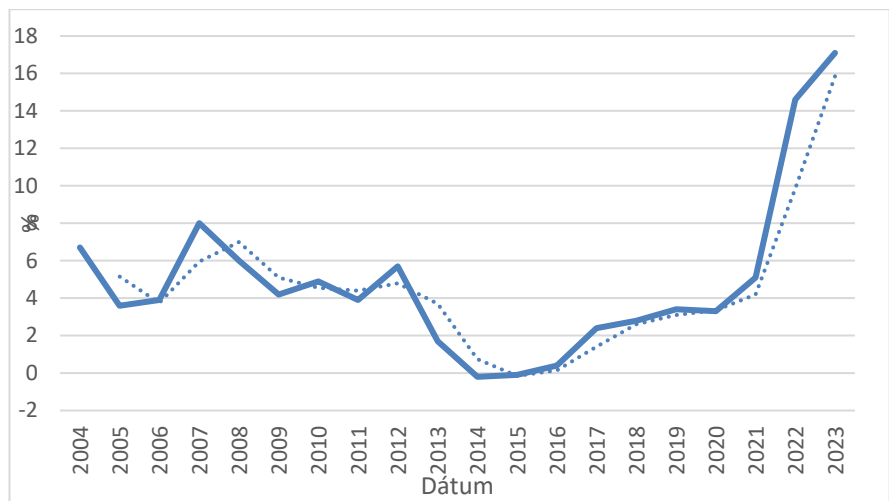
várakozások is romlottak, az egy évvel korábbinál is kedvezőtlenebbek lettek. 2020. GKI konjunktúraindexe pesszimizmust tükrözött, ugyanakkor a részindexek többsége 2020 májusára meredek emelkedésbe kezdett. A kormányzat által bejelentett járványügyi intézkedések miatt fokozódott a gazdaságba vetett bizalom. Az iparban tovább erősödött a pesszimizmus. Az exportról alkotott vélemény volt a legborúlátóbb. A GKI konjunktúraindexe 2021. áprilisban, májusban és júniusban is emelkedett. 2021. júniusában a konjunktúraindex csökkent. A fogyasztói bizalmi index és a GKI konjunktúraindexe 2021. júniusban növekedett. 2021. szeptemberében stagnálásba fordult. Az üzleti várakozások bizakodóak maradtak. A fogyasztói várakozások 2021. szeptemberétől romlottak. A fogyasztói bizalmi index 2022. második felévétől kezdődően növekedett. A 2023. szeptemberétől a magyar lakosság a pénzügyi helyzetét és megtakarítási képességét romlónak érezte, így a gazdaság helyzetét is.

A GNI (bruttó nemzeti jövedelem) jelzi az adott ország gazdasági teljesítményét és jólétét, amely hatással van az Európai Unió intézmények iránti bizalomra. A táblázat értékei szerint a GNI a 2004 és 2023 közötti időszakban nem egyenletes teljesítményt mutatott. A Covid19 – járvány, és azt követő hatások miatt a visszaesés erőteljesebben megfigyelhető. A magyar GNI nem egyenletes eloszlású, amely szociális és gazdasági tényezők egyenlőtlenségére utalt. Ez markánsabb társadalmi változásokra hívta fel a figyelmet, amelyek komplex gazdaságpolitikai intézkedéseket is maguk után vonhatnak. A hullámszerű teljesítmény jelentheti az unortodox gazdaságpolitikai intézkedéseket és a visszafogott befektetési hajlandóságot. A magyar lakosság jóléte nem kiemelkedő az európai átlagból.

3.2.3.Maastrichti kritériumok vizsgálata

Az infláció alakulása

Az alábbi 3. ábra az inflációs ráta alakulását szemlélteti Magyarországon 2004 és 2023 között.

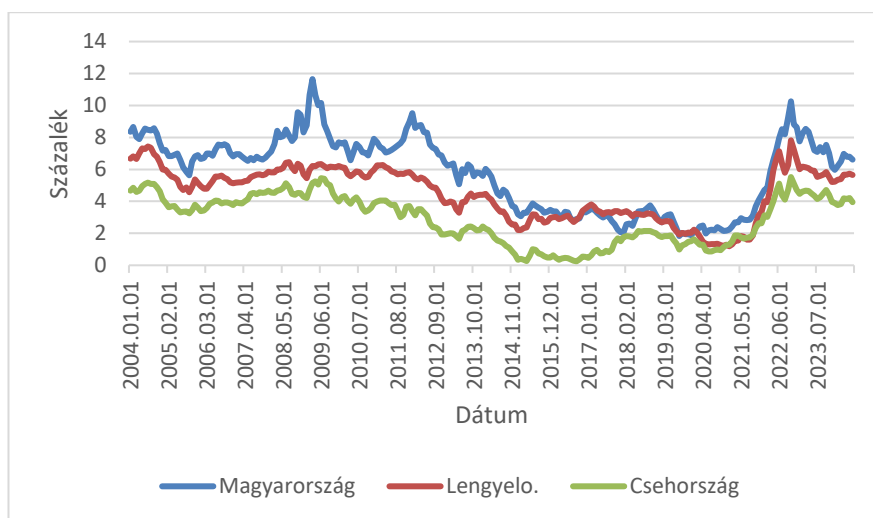
3. ábra: Inflációs ráta alakulása (%) Magyarországon 2004-2023 között

Forrás: Saját forrás, (2024)

Az inflációs várakozásokkal szemben az alábbi tények szerint alakult az infláció a V4-es régióban. A világgazdaságban megfigyelhető volt az a trend, mely szerint a szolgáltatások magasabb inflációt mutattak, amelyek egyben csökkentették a dezinflációt. A monetáris politikai feltételek nem követeltek meg szigorú. A külső környezeti (importált) inflációs nyomás, globális szintű nyersanyagárak, kihasználatlan tartós kapacitás, regulált árak, nominális effektív árfolyam felerősödése, a közvetett adók csökkentése befolyásolta a gazdasági környezetet.

Hosszú lejáratú kamatlábak

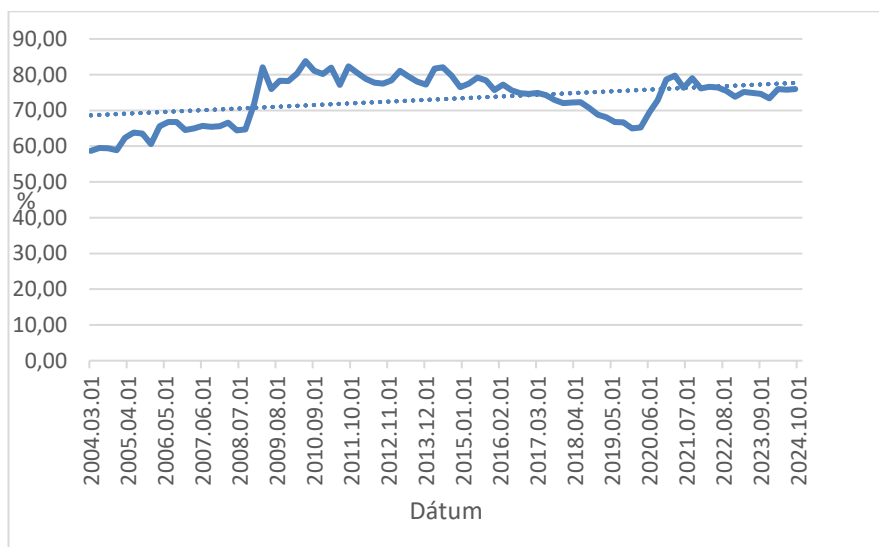
A hosszú lejáratú kamatlábak alakulását a 4. ábra szemlélteti.

4. ábra: Hosszú lejáratú kamatlábak alakulása a Magyarország, Lengyelország és Csehország esetében 2004-2024 között
Forrás: EKB alapján saját szerkesztés (2024)

Államháztartás adóssága

Az államháztartás adósság alakulását az 5. ábra szemlélteti.

5. ábra: Bruttó GDP-arányos államadósság alakulása 2004 és 2024 közötti időszakra vonatkozóan
Forrás: MNB, EUROSTAT alapján, 2024b saját szerkesztés (2024)

Költségvetési hiány

A költségvetési hiány adatait a 7. táblázat tartalmazza.

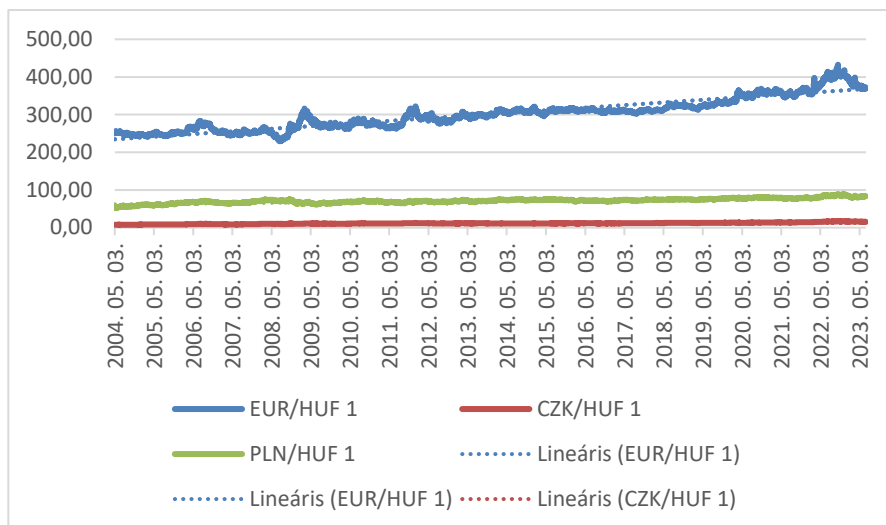
7. táblázat: A költségvetési hiány a GDP százalékában

Év	Magyarország	Csehország	Lengyelország
2004	-4,5%	-2,2%	-4,8%
2005	-6,1%	-3,1%	-3,9%
2006	-9,2%	-2,2%	-3,5%
2007	-5%	-0,7%	-1,9%
2008	-3,7%	-2%	-3,6%
2009	-4,7%	-5,5%	-7,3%
2010	-4,4%	-4,2%	-7,4%
2011	-5,2%	-2,7%	-4,9%
2012	-2,3%	-3,9%	-3,7%
2013	-2,5%	-1,2%	-4,2%
2014	-2,8%	-2,1%	-3%
2015	-2%	-0,7%	-2,6%
2016	-1,8%	0,7%	-2,4%
2017	-2,5%	1,5%	-1,5%
2018	-2,3%	0,9%	-0,2%
2019	-2%	0,3%	-0,7%
2020	-7,5%	-5,6%	-6,9%
2021	-7,1%	-5%	-1,7%
2022	-6,2%	-3,1%	-3,4%
2023	-6,7%	-3,8%	-5,3%

Forrás: KSH, Countryconomics, EKB, 2024a adatai alapján saját szerkesztés (2024)

Árfolyam-stabilitás (ERM- II), avagy egyes kelet-közép-európai valuták nominális árfolyama kapcsolatának elemzése statisztikai eszközökkel

Az euró árfolyama Magyarországon: Az EUR/HUF árfolyam idősoros adatai alapján készítettem a leíró statisztikát. A minta elemszáma 5018 volt, ennyi napra volt fellelhető adat. Az elmúlt húsz évben az euró értéke 229,11 és 432,94 Ft között változott, ami azt jelentette, hogy a terjedelem 203,83 Ft értéket mutatott (6. ábra).

6. ábra: Az árfolyamok alakulása a kelet-közép-európai régióban azeurózónán kívül maradó országok között

Forrás: Saját szerkesztés, MNB árfolyamok alapján (2024)

Korrelációanalízis: Az EUR/HUF és az EUR/PLN árfolyam tekintetében pozitív lett az együtttható, 0,74109, de nincs olyan közel az 1-hez, hogy szorosabb kapcsolatra lehessen utalni.

Varianciaelemzés: A leíró statisztikai adatokból is látszott, hogy a varianciára különböző értékeket kaptam, amit a varianciaanalízis alátámasztott. Az EUR/HUF árfolyam esetében 1901,81, az EUR/CZK-nál 3,043, az EUR/PLN-nél 0,086 lett. A F értéke 220783,41 értéket mutatott, ami jóval nagyobb volt, mint az F kritikus értéke, ezért a nullhipotézist elvettem, vagyis az árfolyamok várható értéke nem volt azonos. Ezt erősítette meg az is, hogy a p-érték 0 lett.

Regressziós statisztika

7. táblázat Lineáris regresszió eredménye

r értéke	0,857
r-négyzet	0,735
Korrigált r-négyzet	0,735
Standard hiba	22,448
Megfigyelések	4999

Forrás: MNB adatai saját szerkesztés (2024)

8. táblázat: Variancia-analízis 1.

	df	SS	MS	F	F szignif
Regresszió	2	6986686,12	3493343,0	6932,410	0
Maradék	4996	2517557,55	503,915		
Összesen	4998	9504243,68			

Forrás: MNB adatai alapján saját szerkesztés (2024)

Trendelemzés folyamatát trendfüggvényének felvétele excel táblázatkezelő segítségével történt, és a vizsgált függvény típusok közül a lineáris bizonyult a legmegfelelőbbnek. Ennek az egyenlete $y=0,0028x-43,492$, R-négyzet értéke 0,7928. A trendfüggvény hasonlóságot mutat az PLN/HUF függvény értékével. A kapott eredmény egyezik a regressziós statisztika eredményével (7-8. ábra).

Trendelemzés folyamatát trendfüggvényének felvétele excel táblázatkezelő segítségével történt, és a vizsgált függvény típusok közül a lineáris bizonyult a legmegfelelőbbnek. Ennek az egyenlete $y=5,1922x-189139$, R-négyzet értéke 0,8535. A trendfüggvény hasonlóságot mutat a CZK/HUF függvény értékeivel. A kapott eredmény egyezik a regressziós statisztika eredményével (7-8. ábra).

A magyar forint árfolyam trendjeit meghatározó tényezők: 2004 után elkövetkező években az euróhoz képest a magyar forint stabil maradt. Okai közt találhatjuk, hogy az mélyülő európai integráció következtében a befektetói bizalom felerősödött. Folyamatosan voltak rövid távú árfolyam kilengések. Az euró-forint árfolyam közel azonos volt 2004-ben és 2008-ban is. Magyarországon nagyfokú devizaleértékelődés következett be. A 2008-as globális pénzügyi válság hatására 2009-ben 12%-kal növekedett a forint az euróhoz képest. A magyar gazdaságpolitika céljai átalakultak, a Monetáris Tanács a forintleértékelésről tanácsuléseket kezdett tartani. Megindult a munkaerőpiac mobilitása az európai integráció hatására. Sokan külföldön kerestek munkát, és Magyarországra küldik a fizetésüket, ez fokozza az euró készpénz és bankbetétek forgalmát az országba. Az euróval szemben csökkenő árfolyamot mutatott a forint. A stabilan lassú leértékelődési trendet a Covid19-járvány fordította meg. A válság hatására a befektetők nem bíztak a kisebb,

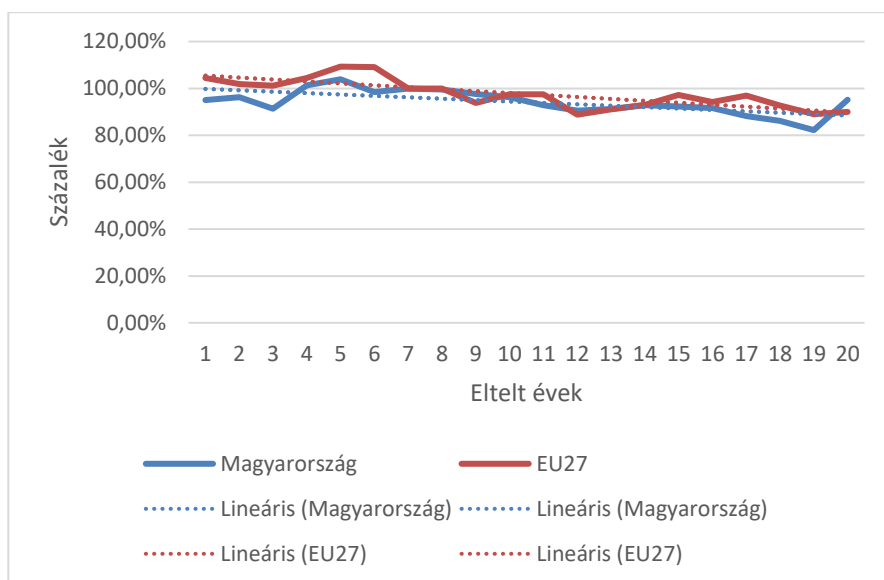
sérülékenyebb piacokban. A monetáris szigorítások állítják meg a forint árfolyamát. 2023-ban megtört a trend, amikor a forint képes volt erősödni. A befektetői bizalom megerősödött. A magasán megállapított kamat, illetve a vonzó hozamok növelték a befektetési kedvet. Ez kedvezőtlenül hatott az exportőrökre. A magyar monetáris szigor sokkal erőteljesebb volt, mint a Lengyelországban vagy Csehországban. A forint folyamatosan gyengébb, mint a V4-es régió egyéb valutái. A lengyel złoty-hoz képest mérsékelten gyengébb, a cseh koronához képest rosszabb teljesítményt mutat a forint. A cseh államadósság alacsonyabb, a befektető bizalom szorosabb. Ez a cseh fizetőeszköznek kedvez az euróval szemben.

Az árfolyam hatását meghatározzák a strukturális tényezők, a gazdaság szerkezete, az árazási folyamatok és az egyes szektorok nyitott devizapozíciói. A forint változékonyságát a külpolitikai változások, euróövezet tendenciái, a magyar gazdaság iránti alacsony bizalom és az alacsony kamatkülönbözet okozza. Magyarországon is az árfolyam és a fenntartható gazdasági növekedés összefüggéseinek vizsgálata fontos, mert az árfolyam meghatározza a gazdasági teljesítményt. Magyarországon az árfolyam leértékelődés inflációt generál. A forint euróval szembeni árfolyama volatilitást mutat, amely hatással van a forintárfolyam kiegyenlítési tartalék alakulására. Nagyobb probléma a forinttal, hogy hetente többször gyengülhet az euróval (és a dollárral) szemben.

Megoldási javaslatok: gazdasági stabilitás létrehozása és fenntartása, az infláció és a költségvetési hiány csökkentése. Az államadósság növekszik, kamatszint-növekedés keletkezhet az államadósság finanszírozásában. Ez a folyamatot meg kell oldani.

3.2.4. Reál effektív árfolyam elemzés Magyarország tekintetében

A 2004 és 2024 közötti időszakra vonatkozó adatokat vizsgáltam meg, összehasonlításom kiterjedt az EU 27 országok eltéréseire, amellyel a konvergenciát szerettem volna bemutatni, hogy milyen arányú lemaradásban vagyunk az EU 27 országoktól. Magyarország reál árfolyam csökkent 2010 és 2023 közötti időszakban. Az általam vizsgált 2020-tól 2023-ig terjedő időszakban megfigyeltem, hogy az átlagos árfolyam fokozatosan emelkedett, ami pozitív tendenciát mutatott az euróövezet gazdasági és pénzügyi helyzetéről (7. ábra).

7. ábra: Magyarország és az EU27 országok reál effektív árfolyamelemzése
KSH, EKB, adatai alapján saját szerkesztés (2024)

Trendelemzés Magyarország esetében: a trendfüggvényének felvétele excel táblázatkezelő segítségével történt, és a vizsgált függvény típusok közül a lineáris bizonyult a legmegfelelőbbnek. Ennek az egyenlete $y = -0,006x + 1,0041$, R-négyzet értéke 0,444. A trendfüggvény alig mutat hasonlóságot a magyarországi függvénnyel.

Trendelemzés EU27 országok esetében: a trendfüggvényének felvétele excel táblázatkezelő segítségével történt, és a vizsgált függvény típusok közül a lineáris bizonyult a legmegfelelőbbnek. Ennek az egyenlete $y = 0,0083x + 1,0628$, R-négyzet értéke 0,6233. A trendfüggvény közelít az EU27 függvényhez.

3.2.5. Hitelminősítők értékelése

A hitelminősítők értékelései, amelyek fontosak a befektetők számára milyen veszélyek vagy kockázatok rejlenek a kibocsájtott kötvényekben. A befektetők, akik tőkével rendelkeznek, így összességében értékelik a kamatot és a kamatfelárat, amelyek egy adott országban keletkeznek. A magyar adóbesorolások az országról alkotott vélemények. A hitelminősítők az infláción túl költségvetési hiányt is vizsgálják, mindkettő maastrichti kritérium.

A befektetők bizalma töretlen, de nem Magyarország a legvonzóbb célpont. Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Németország, Olaszország, Portugália,

Spanyolország korábban csatlakoztak vagy az Európai Unió alapító tagjai voltak. A Fitch, a Moody's, Standard & Poor's a legismertebb hitelminősítő intézetek. Mindhárom intézet szerint a fent említett országok befektetésre magas fokon ajánlottak (High grade). Kivéve és Olaszországot, amely országokban csak rövidtávú befektetéseket javasolnak. Olaszország alacsony közepes fokú befektetésre ajánlott kategóriában vannak besorolva. Spanyolország jobb helyzetben van, mert a Fitch és a S & P szerint magasabb fokon ajánlott kategóriában van. A legszigorúbbnak tartott Moody's szerint közepes hitelkockázatú országnak jellemezhető, vagyis közép kategóriás kockázati tényezővel rendelkezik.

A hitelminősítők egyre rosszabb, vagy csak ajánlott státuszba sorolják a kívül maradókat. Szlovákia, Szlovénia, Horvátország is kedvezőbb minősítésbe került, miután bevezette az eurót.

3.2.6. Háztartások vizsgálata Euróbarométer segítségével

A Eurobarométer Gyorsjelentés 548. kiadása, (2024) szerint a következő válaszokat adták a megkérdezettek az összesített adatok alapján:

Egyes országokra részletezett eredmények a következők:

- A magyar válaszadók körében a legmagasabb (39%) volt azok a válaszadók az aránya, akik szerint az eurót a lehető leghamarabb be kellene vezetni.
- Lengyelországban a válaszadók 18%-a egyező véleményen a magyarokkal. Lengyelországban a válaszadók 48%-a az eurót minél később vagy soha nem szeretné hivatalos fizetőeszközként látni.
- A cseh válaszadók 47% szerint, az eurót minél később vagy soha nem szeretnék hivatalos pénzként látni.
- 2023-hoz képest csökkent azon válaszadók aránya, akik szerint minél később vagy soha ne legyen euró a hivatalos pénznem, csökkent az arány Csehországban (47%-ra, -7 százalékponttal) és Magyarországon is (17%-ra, -5 százalékponttal).
- Lengyelországban nőtt azoknak a válaszadók aránya (48%-ra, +9 százalékponttal), akik szerint minél később vagy soha ne legyen euró a hivatalos fizetőeszköz.

Az euró bevezetésével kapcsolatos attitűdök

- A válaszadók úgy gondolják, hogy az euró bevezetésének pozitív következményei voltak azokban az országokban, amelyekben használják az eurót. Csehország az egyetlen

ország, ahol a válaszadók nagyobb arányban mondták azt, hogy a negatív hatással volt rájuk az euróbevezetés.

- Körülbelül minden ötödik válaszadó gondolta úgy, hogy az országuk készen áll az euró bevezetésére.
- A meghatározó vélemény volt -Magyarország kivételével-, hogy az euró bevezetése negatív következményekkel járt a megkérdezett országok lakói számára.
- Magyarországon a válaszadók nagyobb arányban gondolták úgy, hogy az euró bevezetésének személy szerint számukra inkább pozitív következményei vannak.
- Magyarországon pozitív kép alakult ki az euróbevezetés kapcsán.
- Azok a magyar válaszadók, akik az eurónak az euróövezeti tagállamokban kifejtett hatásával egyetértettek, nagyobb arányban vélték úgy, hogy az Magyarország készen állhat a bevezetésre, valamint az euró bevezetésének várható nemzeti és személyes hatásai is pozitívak.
- Magyarországon az euró bevezetését támogató válaszadók nagyobb arányban gondolták úgy, hogy a következményei pozitívak.
- Csehországban az euróbevezetéssel kapcsolatban negatív attitűd alakult ki.

3.2.7. Az euró bevezetésével kapcsolatos elvárások

Valamennyi országban a válaszadók nagy többsége egyetértett abban, hogy személy szerint képesek lettek volna alkalmazkodni a nemzeti fizetőeszköz euróra történő cseréjéhez.

A következő elemzésben (9. táblázat) a kormányzati szándékokat hasonlítottam össze a V4-es régió azon országai között, akik kívül maradtak az eurózónán. A csehek bármikor képesek lennének teljesíteni a maastrichti kritériumokat, de a kormányzat kívár. A cseheknek terveik vannak, de szándékuk egyelőre nincs. A lengyeleknél a kormányzat ellenzi a bevezetést. A társadalom tagjai közt csökken évről-évre az akarat a bevezetés ügyében. A magyaroknál 2010 óta a kormányzat ellenzi, míg a társadalom tagjai közt évről-évre növekszik a támogatók köre.

9. táblázat: Az eurózónán kívül maradó országok kormányzati szándékának és társadalmi akaratának és euroizációjának összehasonlítása attitűd szempontok szerint

Eurózónán kívül maradó országok	Kormányzati szándék	Társadalmi akarat	Vállalkozói akarat= euroizáció
Csehország	Elemzést készült (ERM-II) rendszerébe lépésről. Euró „megbízottat neveztek ki. A kormány kívár. A jegybank nem támogatja. Cseh jegybank= negatív attitűd	A cseh társadalom ellenzi azeuróbevetését = negatív attitűd.	A cseh vállalkozások átállnak az euróra. Vállalati hitelek fele euróban denominált Fokozatos euroizáció. = részben pozitív, részben negatív attitűd tapasztalható
Lengyelország	Ellenzik a bevezetést= negatív attitűd.	Alacsony az euró támogatottsága= Negatívba hajló attitűd.	A lengyel vállalkozások átállnak az euróra. Vállalati hitelek fele euróban denominált. Fokozatos euroizáció. = részben pozitív, részben negatív attitűd tapasztalható
Magyarország	Nincs meg a politikai akarat. A jegybank elnök és a miniszterelnök, korábban a jegybank elnök és pénzügy miniszter vitázott a kérdéssről = negatív attitűd.	Magas az euró támogatottsága= pozitív attitűd	Az adók befizethetők euróban. A gazdaság nagyban euroizált. A lakosság 81% használja az eurót = pozitív attitűd.

Forrás: Saját szerkesztés (2024)

3.2.8. Az euróbevezetés modellje

A modell egyben a szintézise a szekunder kutatásomnak (10. táblázat). Az euróbevezetés témaköre gazdasági, politikai és társadalmi véleményekhez és érdekekhez köthető. A társadalom tagjai sztereotípiákban gondolkodnak, amelyhez bizalmi feltételek társulnak. Ha a társadalom meggyőződése erős, bizalommal fordulnak a gazdasági vagy a politikai folyamatokhoz, intézményekhez, személyekhez.

A bizalom egy meghatározó feltétel az euróbevezetés általam létrehozott modelljében. Az euróbevezetés modelljében a bizalmi feltétel lehet a társadalom által meghatározott, vagy az egyénben kialakult.

10. táblázat: Az euróbevezetés modellje

Gazdasági feltétel	Politikai feltétel	Bizalmi feltétel	Elméleti feltétel	Egyéb feltétel
Reálkonvergencia megteremtése	1.Európai Unió belső szabályainak való megfelelés 2.Az ország szuverén politikai akarata (kormányzati döntés) 3.Stabil nemzetgazdasági háttér megléte 4.Európai Központi Bank és Monetáris Unió mechanizmusainak elfogadása	Társadalmi bizalmi feltételek: 1.Külföldi befektetők bizalma 2.nemzetközi hitelminősítők bizalma, megítélése 3.társadalom tagjainak bizalma Egyéni bizalmi feltételek: •Pozitív attitűdök megléte •Generációs attitűd (Kkv-kra jellemző)	Az optimális valutaövezetek elméletrendszer feltételeinek megléte	1.Eladósodás csapdájának elkerülése 2.Társadalom spontán euroizációjának mértéke és a fizetőeszköz forgási sebességének növelése
Nominális konvergencia				

Forrás: Saját modell, (2024)

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A doktori értekezés széles körű kitekintése és összetettsége miatt többretegű kutatás, amelyben átfogó vizsgálat tárgya volt a magyarországi euró lehetséges hatásainak felmérése. A kutatás eredményeként létrejött logikai modell később is felhasználható hasonló kutatások kapcsán. A kutatás során szerettem volna felhívni a figyelmet a téma fontosságára. Az euróbevezetés problémakörének feltárására kérdőíves kutatást végeztem, amely során a gazdaságtudományi képzés területén oktatók és kutatók véleményeit gyűjtöttem össze arról, hogyan látják a magyarországi euróbevezetés kérdését. A kutatás időtartama két évet ölelt fel. A kérdések között korrelációs vizsgálattal kerestem összefüggéseket. A primer kutatás során megvizsgáltam az egyetemi oktatók témához kapcsolódó attitűdjét is. Bebizonyosodott, hogy az egyetemi oktatók jelentős része pozitívan áll az euróbevezetés ügyéhez.

A cégvezetőkkel folytatott megkérdezés hasonlóan pozitív attitűdöt mutatott az euróbevezetés attitűdtárgy kapcsán.

A gazdasági életet meghatározza a társadalom bizalom, amely a társadalmi és pénzügyi tőke fokmérője is. Egy ország pénznemébe vetett bizalom egy társadalom felemelkedését, vagy bukását okozhatja. Lényegében a lakossági bizalmi indexek és attitűdök nagyon fontos mutatók a gazdasági folyamatok megértésében és a gazdasági előrejelzésekben. GNI-t (bruttó nemzeti jövedelmet) tartják az egyik legmegbízhatóbb bizalmi mutatónak, amely a vizsgálódásom tárgya volt. **A legfontosabb következtetésem az volt, hogy a belépés hatásai társadalmi-gazdasági hatásokkal igazolható.**

Az euróövezetben és az Európai Unióban tapasztalt különböző gazdasági események, mint például a 2008-as pénzügyi válság és a Covid19-járvány, jól mutatják, hogy a bizalmi indexek hogyan mérik fel a gazdasági környezetet, és milyen mértékben jelzik előre a gazdasági teljesítmény alakulását. **A csatlakozni kívánó államokkal szembeni bizalmat erősíteni kell a háztartási szférában, a vállalkozó szférában, valamint az oktatási rendszerben.**

A „fizetőeszköz szenzitivitás” fogalmával elmagyaráztam, hogy a pénznek vannak nehezen mérhető értékei, amelyek szubjektívek és a kialakult attitűdökhöz kapcsolódnak.

Vizsgálataimmal feltártam Magyarország euróbevezetés attitűd funkcióját, amely erős(ödő) pozitív képet mutatott. A vizsgálat

kiterjedt a magánszektorra is. Kutatásokat folytattam két olyan szektorban, ahol az egyénnek ismerete és euróhasználati kapcsolatos kialakult kompetenciái vannak. A háztartási szektort leszűkítettem a gazdaságtudományi felsőoktatás területén dolgozó oktatók és kutatókra, akadémiai szakértőkre. A kutatás kapcsán kiderült, hogy hasznos volt a maastrichti kritériumokat kutatási kérdésként feltenni. Az eddigi kutatásokból kimaradtak, de hiánypótlóként értékeltem. Elneveztem az **„euróbevezetés maastrichti attitűd komponensének”**.

A magyarok hozzáállása az euróhoz és az euróbevezetéshez erősen pozitív. Különböző attitűdvizsgálatokat végeztem, az euróbevezetést attitűdtárgyként értelmeztem. A befolyásolás kognitív modelljén keresztül értelmeztem a befolyásolás folyamatát, ezzel együtt azt, hogy a megkérdezés alkalmával, hogyan válik sajátjává az egyében az euróbevezetés ügye. **A bizalom – befolyásolás - attitűd háromszöge egymás nélkül értelemezhetetlenek.**

A szakirodalom feldolgozása kapcsán, a hazai és nemzetközi szakirodalmi források és elérhető empirikus kutatások átolvasása és értékelése során megvizsgáltam az euróbevezetés lehetőségeit, gazdaságpolitikai modelljeit, amelyekben más országok bevezetése szolgált mintaként. **Létrehoztam egy saját modellt, amelyben a bizalom a kulcs feltétel, akár egyéni, akár társadalmi szinten.**

Vizsgálatokat végeztem a maastrichti kritériumokkal kapcsolatban. Az infláció okozza a legtöbb kárt a gazdaságban. Illetve a legtöbb kritériumra hatással van.

A kutatásom további szakaszában kelet-közép-európai árfolyamokat vizsgáltam. Az elemzésben csak a kelet-közép-európai országok devizaárfolyamait vizsgáltam. Szlovákiát nem vettem figyelembe, mert korábban csatlakozott az euróövezethez. Az EUR/ HUF és EUR/ PLN között találtam pozitív együttmozgást. A reál effektív árfolyamok vizsgálatával folytattam kutatásomat. A reál effektív árfolyamok pozitív kapcsolatot mutattak az idő múlásával, a gazdasági folyamatokkal és a makrogazdasági változásokkal. Javasolom az évenkénti reál effektív árfolyam vizsgálat megismétlését.

Balassa- Samuelson hatásra a zloty, a korona és a forint reálfelértékelődésén esett át. Darvas (1999) klasszikus tanulmánya óta egyértelmű, hogy rugalmas árfolyamrendszerekben megjósolhatatlan az árfolyam. Rugalmas

árfolyamrendszert alkalmaz Magyarország, Lengyelország és Csehország.

Tekintve, hogy a kritériumok közül több is pozitív hatással van az infláció alakulására, a **tárgyalt maastrichti kritériumok teljesítése hozzájárul az euróövezet árstabilitásához és a vásárlóerő stabilitásához**. Az alacsony és stabil infláció elősegíti a hosszú távú gazdasági tervezést, csökkenti a gazdasági bizonytalanságot és a befektetői kockázatokat. Az árfolyamstabilitás és a hosszú távú kamatlábak konvergenciája hozzájárul a pénzügyi piacok stabilitásához az euróövezeten belül. Az árfolyamstabilitás és a közelítő hosszú távú kamatlábak csökkentik az árfolyam- és kamatláb-ingadozásokat, ami javítja a pénzügyi stabilitást és csökkenti a pénzügyi rendszer kockázatait. **A GMU-ba belépéshez vezető úton a konvergencia kritériumokat teljesíteni kell, és stabil makrogazdasági háttérre van szükség, amely célként kell, hogy előttünk legyen, és tartani is kell ezeknek a teljesítését.**

Az euróbevezetés számos előnnyel jár, fokozza a tőkebefektetést, tőkefelhalmozódást, a gazdasági bizalmat. A GDP javulását idézheti elő. A pénzpiac leegyszerűsödne (nincs devizakonverzió és devizafedezet). Az euróövezet a biztonságot, stabilitást, keretrendszert képviseli.

Az elmúlt gazdasági sokkok új megvilágításba helyezték az euróövezet csatlakozását a csatlakozni kívánó országok szemszögéből. Nem prioritássá, hanem a válságkezelés utáni többedik feladattá vált, mivel bevezetési határidő nincs. Magyarországnak Horvátországhoz hasonló felzárkózási pályát kell követni az euróbevezetési szándék kinyilvánítása után. További fontos következtetés, **hogy Horvátország csatlakozásával hat ország kerül perifériaterületre, köztük Magyarország. A kívülmaradás számos oka között említhető az eurózónán belül csökkenő reálkonvergencia**. Az euróbevezetés kapcsán spontán euroizáció következhet be, ahogy Horvátország esetében is megfigyelhető volt. Ez a várható gazdaságpolitikai út.

A spontán euroizáció elindult a magyar gazdaságban. Egyre több mikro-, kis- és középvállalkozás számol euróban. A cégvezetők komoly kockázatnak tartják a gyenge forint árfolyamot. Ez a kijelentés az importáló vállalkozásokra minden bizonnyal igaz. Spontán euroizáció folyamata zajlik Magyarországon, Csehországban, Lengyelországban. A vállalatok euróban is fizethetnek közterheket.

Az euró bevezetésének időzítése kulcsfontosságú tényező a gazdasági stabilitás szempontjából. A csatlakozás csak szigorú költségvetéssel, politikai akarattal, kiszámítható bér- és árpolitikával, a banki folyamatok szabályozásával valósulhat meg. A GDP-arányos államadósság a nominális gazdasági növekedés növelésével érhető el. A gazdasági növekedés, a költségvetési hiány és az áremelés egymástól függő tényezők. A szigorú fiskális politika csökkenti az aggregált keresletet, a gazdasági növekedést és az áremelkedést is. A költségvetési hiányt alacsony szinten kell tartani. Az árstabilitás szempontjából a magyar gazdaságnak erősebb mutatókkal kell rendelkeznie.

Az elmúlt évtizedben az alacsony kamatkörnyezet és az infláció mérsékelt szintje támogatta a beruházásokat és a gazdasági növekedést, míg a Covid19-világjárvány és a globális gazdasági hatások újabb kihívásokat jelentettek. A jövőben a zöld és digitális átmenet, a fenntartható gazdasági növekedés érdekében tett lépések befolyásolják az infláció és a hosszú lejáratú kamatlábak alakulását. Rugalmasabb fiskális szabályok, erőteljesebb strukturális reformok, a szociális dimenzió integrálása, valamint hatékonyabb pénzügyi stabilizációs eszközök létrehozása szükséges ahhoz, hogy az euróövezet ellenállóbb és fenntarthatóbb legyen. A Gazdasági és Monetáris Unió jövője azon múlik, hogy képesek vagyunk-e tanulni a múlt tapasztalataiból, és megfelelően alkalmazkodni a jövő kihívásaihoz. Csak így biztosíthatjuk, hogy az euróövezet tagállamai hosszú távon is gazdasági stabilitást és fenntartható fejlődést érjenek el.

Hogyan tovább? – vetődik fel a kérdés az értekezés lezárásaként. Tervezem továbbiakban, hogy a vállalati érdekeltek közül multinacionális vállalati körben az euroizáltsággal kapcsolatos vizsgálatsorozatot végzek el, amellyel újabb érdekelteket vonhatok be a vizsgálatba, és növelem az objektivitás lehetőségét a témában.

További lehetséges kutatás irányok:

A hipotézisek vizsgálata alapján tett megalapozott feltételezések és következtetések esetében az alábbi gyakorlati módszereket, a kutatási téma tovább folytatásához kapcsolódó javaslatokat fontosnak tartom átgondolni.

J₁: Az euróbevezetés kérdéskörének ideológiai hátterét figyelembe kell venni.

J₂: Euróbevezetés és zöld gazdaság kérdésköre, új kutatási irányvonalat mutathat. A zöld átmenet és a digitális transzformáció növelheti az inflációt a kezdeti beruházási költségek miatt, de hosszú távon stabilizálhatja azt az energiahatékonyság és a termelékenység növekedése révén. Az infláció alakulása függ a globális gazdasági helyzettől és a belső gazdaságpolitikai intézkedések sikerességétől.

J₃: Az eurózónához csatlakozás vizsgálata felgyorsítaná az euróövezet átlagához és integrációjához tartozó folyamatokat.

J₄: A hosszú lejáratú kamatlábak alakulását befolyásolhatják a globális pénzpiacok és a hazai gazdaságpolitika. A fenntartható gazdasági fejlődésre és a zöld beruházásokra való fókuszálás hosszú távon csökkentheti a kockázati prémiumokat és stabilizálhatja a kamatlábakat, ami kedvező hatással lehet a beruházásokra és a gazdasági növekedésre.

5. ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Az értekezés alapján a következő új tudományos eredményeket állapítottam meg.

1. A szakirodalom feldolgozása során az előnyök mellett érvelnek a szerzők. A makrogazdasági elemzés javulást és felzárkózást mutatott, amelyek segítségével reális elképzeléssé válhat az eurózónához való csatlakozás elindítása. Saját kutatásaim segítségével bebizonyítottam, hogy a bizalom és az attitűd összefügg. Az **euróbevezetés attitűd funkciója pozitív képet mutat a magyarországi euróbevezetés ügyéről**. A magyarok hozzáállása az euróhoz és az euróbevezetéshez erősen pozitív. A **„fizetőeszköz szenzitivitás” fogalmával elmagyaráztam, hogy a pénznek vannak nehezen mérhető értékei, amelyek szubjektívek és a kialakult attitűdökhöz kapcsolódnak**.

2. Az általam végezett tartalomelemzés, az árfolyamvizsgálatok és a megkérdezettek köre alapján igazolható, hogy az euróvezet tagság bizalomnövekedést eredményez. A kívülmaradás eredménye a gazdasági lemaradással egyenértékű. Az lakossági és vállalati bizalom vizsgálataim (egyetemi oktatók és kutatók és cégvezetők körében lefolytatott megkérdezés) is erre utalnak. A **legfontosabb következménye az euróbevezetésének a gazdaságba vetett bizalom erősödése, alacsonyabb gazdasági alanyok szintjén is megnyilvánul. A makroökonómia szereplőinek életét szenzitív módon meghatározza a fizetőeszköz**. Erre utal a saját **euróbevezetési modellem is**, ahol a bizalmi feltétel fontos tényező mind egyéni, mind társadalmi szinten.

3. Árfolyamvizsgálatok segítségével objektív képet mutattam az ERM-II árfolyamrendszerbe lépés előtti konverziós folyamatokról. A statisztikai elemzéssel bizonyítottam, **hogy a forint érzékenyebben reagál, mint cseh korona vagy a lengyel zloty**. A statisztikai programcsomaggal való vizsgálat során igazolható, hogy a forint sérülékenyebb és hamarabb reagál a világ gazdaság történéseire, könnyebben mozog az árfolyam, gyorsabban veszít az értékéből. A devizaárfolyamok közti valamennyi fontosabb statisztikai vizsgálatot elvégeztem. A kérdőíves megkérdezés kapcsán is a forint sérülékenysége és lecserélhetősége vált hangsúlyossá.

Maastrichti kritériumokat még nem teljesítő országok esetében a konvergencia lassult. Az euróbevezetés vizsgálatát lefolytattam a háztartási és kkv szektor szemszögéből is. A megállapításaim között

szerepel, hogy az **árfolyamingadozás és az infláció okozza a legnagyobb problémát a magyar lakosság számára.**

4. A háztartási szektorban lefolytatott primer kutatással az egyetemi oktatók és kutatók körében végzett a primer kutatás eredményeit igazoltam. **A gazdaságtudományi felsőoktatás területén dolgozó oktatók és kutatók euróval szembeni elköteleződése elég magas és erős. Az euróbevezetés attitűdvizsgálataiból kimarad „az euróbevezetés maastrichti attitűd komponense”.** A maastrichti kritériumok teljesítése, vagy nem teljesítése is fontos szempont lenne. A kutatásom kapcsán beemeltem, mert egyes részei mérhetőek skálán is és egy-két kritérium a társadalom tagjainak mindennapjait meghatározza, így az érkelődési körük fontos része.

5. Az euróbevezetés kapcsán a **cégvezetők erős elköteleződéssel rendelkeznek.** Bevezettem az „**euróbevezetés maastrichti attitűd komponense**” fogalmat. Az előbbi az attitűdvizsgálatok kapcsán használtam.

A kvalitatív és kvantitatív szemléletű kutatásaimmal lényeges megállapításokat tettem a gazdaságpolitikai és regionális tudományok szempontjából.

6. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉHEZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK

Folyóirat cikkek

Idegen nyelven megjelent tudományos cikkek

1. BOD, P. Á.; **PÓCSIK, O.**; NESZMÉLYI, GY. I. (2021): *Political and Policy Dilemmas of Euro Adoption in CEE Countries: What Next When Crisis Hits?*, EUROPEAN POLICY ANALYSIS 7: 2 pp. 470-485. Paper: first published, 16 p.,
2. BOD, P. Á.; **PÓCSIK, O.**; NESZMÉLYI, GY. I. (2021): *Varieties of euro adoption strategies in Visegrad countries before the pandemic crisis*, ACTA OECONOMICA 71: 4 pp. 519-550., 32 p.,

Magyar nyelven megjelent tudományos cikkek:

1. **PÓCSIK, O.**; (2019): *A magyar import alakulása az utóbbi évtized során*, STUDIA MUNDI – ECONOMICA 6: 2 pp. 81-89., 9 p.
2. **PÓCSIK, O.** (2019): *Tőkebefektetések regionális, történeti összefüggései, különös tekintettel Debrecen városára és a BMW befektetésére*, STUDIA MUNDI – ECONOMICA 6: 4 pp. 38-52., 15 p.
3. **PÓCSIK, O.** (2020): *Az euró bevezetésének lehetséges magyarországi forgatókönyvei és az euró bevezetés feltételei makrogazdasági adatok tükrében.*, CONTROLLER INFO 8: 8 pp. 39-42., 4 p.
4. BOD, P. Á.; **PÓCSIK, O.**; NESZMÉLYI, GY. I. (2020): *Az euró és a szlovák gazdaság*, KÖZGAZDASÁGI SZEMLE 67: 4 pp. 321-351., 31 p.
5. NESZMÉLYI, GY. I.; **PÓCSIK, O.** (2021): *Magyarország euróövezeti csatlakozásának kérdései II. rész A gyenge nemzeti valuta előnyei és hátrányai, a magyar makrogazdasági környezet és az euró bevezetésének időzítése*, MAGYAR TUDOMÁNY 182: 5 pp. 635-651. Paper: 10.1556/2065.182.2021.5.7, 17 p.,
6. NESZMÉLYI, GY. I.; **PÓCSIK, O.** (2021): *Magyarország euróövezeti csatlakozásának kérdései I. rész: hazai és szlovákiai tapasztalatok, a nemzeti valuta előnyei és hátrányai*, MAGYAR

TUDOMÁNY 182: 4 pp. 474-484. Paper:
10.1556/2065.182.2021.4.4, 11 p.,

Könyvfejezetek idegen nyelven:

1. PÓCSIK, O.; NESZMÉLYI, GY. I. (2020): *Foreign Direct Investments (FDI) Into V4 Countries*: In: Ormos, Mihály; Antalík, Imrich (szerk.) Tőkepiaci befektetések a V4 országokban, Komárom, Szlovákia: Selye János Egyetem, 107 p. pp. 83-96., 14 p.,
2. **PÓCSIK, O.**; NESZMÉLYI, GY. I.; (2021): *Digital Yuan - A New Global Currency?: China's New Challenges and Endeavors in Global Trade*, In: Neszmélyi, György Iván; Kovács, Gabriella (szerk.) TIME OF CHANGES : DIGITALIZATION FROM ECONOMIC AND CULTURAL PERSPECTIVES, Budapest, Magyarország: Budapest Business School University of applied Sciences, Oriental Business and Innovation Center, 156 p. pp. 85-104., 20 p.,

Konferencia kiadványok

Magyar nyelven megjelent

1. NESZMÉLYI, GY. I.; **PÓCSIK, O.** (2018): *A magyar külkereskedelem sajátos vonásai és tendenciái az utóbbi évtized során*, In: Egri, Zoltán; Paraszt, Márta (szerk.) Magasabb (helyi) hozzáadott érték, mint a vidék kitörési lehetősége – II. Nemzetközi Vidékfejlesztési Tudományos Konferencia: Lektorált tudományos kiadvány Szarvas, Magyarország: Szent István Egyetem Agrár- és Gazdaságtudományi Kar, 406 p. pp. 223-235,
2. **PÓCSIK, O.** (2019): *A vállalati tőkeállomány és tőkemozgás metodikája, avagy honnan hová vándorol a pénz a vállalkozásokon belül?* In: Horváth, Bálint; Kápolnai, Zsombor; Földi, Péter (szerk.) Közgazdász Doktoranduszok és Kutatók V. Nemzetközi Téli Konferenciája: Konferenciakötet, Gödöllő, Magyarország: Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ), 714 p. pp. 492-499. Paper: ISBN 978-963-269-843-4, 8 p.,
3. **PÓCSIK, O.** (2020): *Az euró jövőbeli magyarországi bevezetésének gazdasági feltételei*, In: Szabó, Csaba (szerk.) Tavaszi Szél 2020 Konferencia = Spring Wind 2020: Konferenciakötet, Budapest, Magyarország: Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ), 802 p.pp. 531-539. Paper: ISBN 978-615-5586-72-9, 9 p.,

4. **PÓCSIK, O.** (2021): *Optimális valutaövezet-e az Egyesült Államok, illetve hogyan oldhatóak meg az elmélettel a válságok?*, In: Molnár, Dániel; Molnár, Dóra (szerk.) *Tavaszi Szél 2021 / Spring Wind 2021. Tanulmánykötet I.*, Budapest, Magyarország: Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ), 813 p. pp. 700-707., 8 p., ISBN: 9786158199117,
5. **PÓCSIK, O.** (2021): *Optimális valutaövezetek elmélete a hazai és a külföldi szakirodalomban*, In: Horváth, Bálint; Földi, Péter (szerk.) *Közgazdász Doktoranduszok és Kutatók VII. Nemzetközi Téli Konferenciája Konferenciakötet*, Budapest, Magyarország: Óbudai Egyetem, 360 p. pp. 266-274. Paper: ISBN 978-963-449-254-2, 9 p.,
6. **PÓCSIK, O.** (2022): *A maastrichti kritériumokon túl*, In: Kajos, Luca Fanni; Bali, Cintia; Preisz, Zsolt; Szabó, Rebeka (szerk.) *X. JUBILEUMI INTERDISZCIPLINÁRIS DOKTORANDUSZ KONFERENCIA 2021 TANULMÁNYKÖTET = 10th JUBILEE INTERDISCIPLINARY DOCTORAL CONFERENCE 2021 CONFERENCE BOOK*, Pécs, Magyarország: Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat, 872 p. pp. 681-693., 13 p.,

Idegen nyelven megjelent:

1. **PÓCSIK, O.; NESZMÉLYI, GY.** I *Foreign Direct Investments (FDI) in V4 countries* (2020): In: Zoltán, Egri; Krajcsovics Magdolna, Molnárné; Márta, Paraszt (szerk.) *Digitization in Rural Spaces – Challenge and/or Opportunity? 3rd International Scientific Conference on Rural Development Conference Proceedings*, Szarvas, Magyarország: Szent István Egyetem Agrár- és Gazdaságtudományi Kar, pp. 117-127. Paper: 978-963-269-884-7, 11 p.,
2. **PÓCSIK, O.** (2021): *How should Hungary join to Eurozone?*, In: Pop, Gh; Bíró, B E; Csata, A; György, O; Kassay, J; Koroseczné Pavlin, R; Madaras, Sz; Pál, L; Péter, K; Szócs, A; Tanczos, L J; Telegdy, B (szerk.) *Challenges in the Carpathian Basin : global challenges - local answers : interdependencies or globalisation? : 15th International Conference on Economics and Business*, Cluj-Napoca, Románia: Risoprint, 1,337 p. pp. 407-423., 16 p.,
3. **PATAKI L., O. PÓCSIK, IVÁN GYÖRGY NESZMÉLYI:** *An Attitude Analysis of the adoption of the euro in* Conference Proceeding, Prague, Department of Demography, Faculty of

Informatics and Statistics at Prague University of Economics and Business, Reproduction of Human Capital - mutual links and connections
Conference
„megjelenés alatt”

Absztakt:

1. **PÓCSIK, O.** (2019): *The Methodology of Corporate capital stock and Capital Movements, or Where does Money Migrate Within Businesses?* In: Bálint, Horváth; András, Borbély; Eszter, Fodor-Borsos; Péter, Földi; Amelita, Kata Gódor; Zsombor, Kápolnai (szerk.) V. Winter Conference Of Economics PhD Students And Researchers : Book of Abstracts Gödöllő, Magyarország: Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ), 138 p. pp. 105-105., 1 p.,
2. **PÓCSIK, O.** (2020): *Az euró elmúlt 20 éve, avagy a magyar kitartásnak egyáltalán nincs alternatívája*, In: Barna, Boglárka Johanna; Kovács, Petra; Molnár, Dóra; Pató, Viktória Lilla (szerk.) XXIII. Tavaszi Szél Konferencia 2020. Absztraktkötet: MI és a tudomány jövője, Budapest, Magyarország: Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ), 600 p., pp. 313-313., 1 p.,
3. **PÓCSIK, O.** (2020): *Advantages and Disadvantages of the Introduction of the Euro in Hungary*, In: Horváth, Bálint; Földi, Péter; Kápolnai, Zsombor (szerk.) VI. Winter Conference of Economics PhD Students and Researchers : Book of Abstracts, Gödöllő, Magyarország: Szent István University, Doktoranduszok Országos Szövetsége, Közgazdaságtudományi Osztály, 128 p. p. 101,
4. **PÓCSIK, O.; NESZMÉLYI, GY. I** (2021): *Digital Yuan – A New Global Currency?: China's New Challenges and Endeavors in Global Trade*, In: Amadea, Bata-Balog (szerk.) "Megatrends in Asia" : Digitalization : Security and Foreign Policy Implications: Book of Abstracts, Budapest, Magyarország : Budapest Business School, 66 p. p. 61.,
5. **PÓCSIK, O.** (2021): *Optimális valutaövezetek elmélete a hazai és a külföldi szakirodalomban*, In: Horváth, Bálint; Földi, Péter (szerk.) Doktoranduszok Országos Szövetsége Közgazdaságtudományi osztályának VII. Téli Konferenciája Absztraktkötet, Budapest, Magyarország: Óbudai Egyetem, 48 p.pp. 1-48. Paper: ISBN 978-615-5586-87-3, 1 p.,

6. **PÓCSIK, O.** (2021): *How should Hungary fulfill the Maastricht criteria after the whole world has changed?*, In: Kajos, Luca Fanni; Bali, Cintia; Preisz, Zsolt; Polgár, Petra; Glázer-Kniesz, Adrienn; Tislér, Ádám; Szabó, Rebeka (szerk.) 10th Jubilee Interdisciplinary Doctoral Conference: Book of Abstracts = 10. Jubileumi Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia : Absztraktkötet, Pécs, Magyarország: Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat, 347 p. pp. 1-361., 1 p.,
7. **PÓCSIK, O.** (2021): *Optimális valutaövezet-e az Egyesült Államok, illetve hogyan oldhatóak meg az elmélettel a válságok?*, In: Molnár, Dániel; Molnár, Dóra (szerk.) XXIV. Tavaszi Szél Konferencia 2021: Absztrakt kötet, Budapest, Magyarország: Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ), 667 p.pp. 365-366.,2 p.
8. **PATAKIL., O. PÓCSIK, IVÁN GYÖRGY NESZMÉLYI:** An Attitude Analysis of the adoption of the euro in Book of Abstracts, Prague, Department of Demography, Faculty of Informatics and Statistics at Prague University of Economics and Business, **Reproduction of Human Capital - mutual links and connections** Conference
„megjelenés alatt”

További közlemények:

PÓCSIK,O.; NESZMÉLYI, GY. I.; (2021): *Bibliographic overview on the dilemmas of Hungary's accession to euro area*, In: Bálint, Horváth; Péter, Földi (szerk.) III. International Conference of Economics PhD Students and Researchers in Komarno: Book of Abstracts, Komárno, Szlovákia: Téka (2021) 30 p. pp. 1-30. Paper: ISBN 978-80.-974152-0-4, 1 p.,

7. IRODALOMJEGYZÉK

1. EUROBAROMETER, (2017): Flash Eurobarometer 453. Report. The euro area. Brüsszel, https://data.europa.eu/data/datasets/s2157_453_eng?locale=en (letöltve: 2024. 05. 30)
2. FLASH EUROBAROMETER 548 (2024): Introduction of the euro in the Member States that have not yet adopted the common currency, Report, European Union, ISBN 978-92-68-16963-6, doi: 10.2765/120083
3. FORGÁCS, A (2017): Fejezetek a kommunikáció szociálpszichológiájából, ISBN 978 963 454 105 9, Akadémiai Kiadó, Budapest
4. GKI, (2024): GKI konjunktúra indexe, <https://gki.hu/language/hu/2025/03/27/marciusban-stagnalt-a-gki-konjunktura-indexe-de-lenyegeben-csokkent-az-inflacios-varakozas/>, (letöltve: 2024. 05. 30)